

Wspomnienie

Wspomnienie o Lady Ryder of Warsaw

Lady Ryder of Warsaw – in memoriam

Dnia 2 listopada 2000 r. zmarła w Anglii Sue Ryder, Lady Ryder of Warsaw, Par Anglii, Honorowy Obywatel miasta stołecznego Warszawy i Gdyni, założycielka Fundacji Sue Ryder. Była postacią wybitną, całym sercem oddaną chorym, wielce zasłużoną dla społeczeństwa Polski.

Jej droga życiowa była bardzo ciekawa i szczególnie związana z Polską.

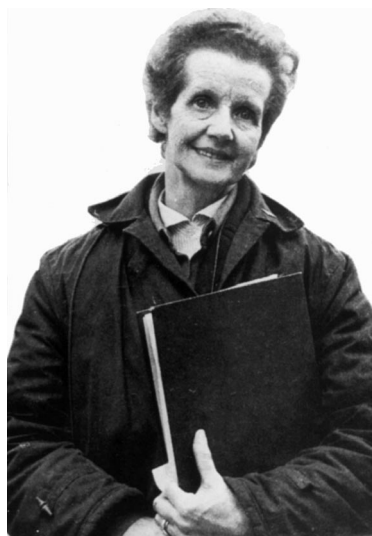
Urodziła się 3 lipca 1923 r. w Leeds, w rodzinie farmerskiej. Z domu rodzinnego wyniosła potrzebę pomocy osobom biednym. W czasie II wojny światowej wstąpiła do Formacji Pielęgniarek Pierwszej Pomocy (FANY-First Aid Nursing Yeomanry), a następnie pracowała w Sekcji Polskiej ściśle tajnego Zarządu Operacji Specjalnych (Special Operations Executive), koordynującego ruch oporu w Europie okupowanej przez hitlerowskie Niemcy. Tam spotkała ludzi o nadzwyczajnej odwadze i poświęceniu oraz poznała rozmiary ludzkiego nieszczęścia. Te doświadczenia skłoniły ją, bezpośrednio po wojnie, do organizowania pomocy milionom ludzi chorych, bezdomnych i zagubionych.

Siedzibą Fundacji jest miejscowość Cavendish, koło Londynu. W Cavendish jest muzeum Fundacji. Wydaje też ona własne pismo *Sue Ryder Foundation Remembrance*.

Praca Sue Ryder zyskała wielkie uznanie w Anglii i wielu krajach świata, a także u Ojca Świętego Jana Pawła II. Sue Ryder posiada wybitne odznaczenia m. in. Order of St. Michael and St. George, Order of British Empire, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Pro Ecclesiae et Pontificate, Ecclesiae Populoque Sevitium Praestanti i Order Uśmiechu. Jest Honorowym Obywatelom miasta stołecznego Warszawy i Gdyni. Osiem uniwersytetów angielskich nadało Jej doktorat honorowy.

W 1978 r. otrzymała szlachecki tytuł baronowej, a na miejscowość tytułarną wybrała Warszawę. W ten sposób Lady Ryder of Warsaw wyraziła swoje przywiązanie do Polski.

Fundacja Sue Ryder ma ponad 80 pawilonów w 15 krajach. Swoje placówki nieprzypadkowo nazwała Domami. Mają się one różnić od zwykłych szpitali specjalnym podejściem do potrzebujących pomocy i ma panować w nich atmosfera taka jak w rodzinnym domu. W Domach tych znajdują opiekę osoby z różnymi schorzeniami (nowotwory, choroby reumatyczne) oraz z upośledzonym rozwojem. Domy Fundacji prowadzą opiekę w różnorod-

Ryc. 1. Lady Ryder of Warsaw

nych okresach – od pobytów dziennych i kilkudniowych do wielomiesięcznych.

Fundacja zdobywa fundusze z wielu źródeł, w większości wypracowuje je sama, a dotacje rządowe są skromne. Jednym z głównych źródeł finansowania jest ponad 360 sklepów, w których prowadzi się sprzedaż przedmiotów pochodzących z darów, a także wykonanych przez podopiecznych fundacji. Organizowane są różne kwesty, między innymi w trakcie rajdów rowerowych w różnych krajach Europy oraz loterie fantowe. W wielu tych imprezach bierze udział młodzież, co ma dodatkowe znaczenie dla kształcenia społecznych postaw.

Fundacja Sue Ryder współpracuje ściśle z Fundacją Leonarda Cheshire'a, męża pani Ryder. Pułkownik Leonard Cheshire był w czasie II Wojny Światowej jednym z najślawniejszych lotników angielskich. Założył fundację swego imienia dla osób niepełnosprawnych i chorych, która prowadzi ponad 260 placówek w 50 krajach.

Sue Ryder Foundation i Cheshire Foundation funkcjonowały jako instytucje charytatywne oddzielnie. Dla realizacji celów nie mieszczących się w ramach działania poszczególnych fundacji, utworzyli Misję Ryder-Cheshire (Ryder-Cheshire Mission). Misja ta zorganizowała w Indiach słynny ośrodek „Raphael” (Ryder-Cheshire Center „Raphael”) przeznaczony dla chorych trędowatych. Do tego właśnie ośrodka państwo Cheshire odbyli podróż

Ryc. 2. Nowy kompleks onkologiczny Fundacji Sue Ryder w Gdyni-Redłowie

w maju 1991 r. Była to ostatnia podróż Leonarda Cheshire, w tym też roku poważnie zachorował. Zmarł 31 lipca 1992 r.

W Polsce Fundacja Sue Ryder zbudowała ponad 30 domów (m. in. Browin, Bydgoszcz, Gdynia, Góra Kalwaria, Konstancin, Łódź, Olsztyn, Pruszków, Radzymin, Zielona Góra, Żyrardów). Są to zazwyczaj parterowe pawilony wykonane według typowych projektów. Przebywają w nich chorzy na nowotwory, ze schorzeniami reumatycznymi i psychicznymi, niepełnosprawni.

Pierwszy Dom w Polsce został zbudowany w Konstancinie w 1957 r. Obecnie są tam dwa Domy dla chorych i trzeci – pełniący funkcję administracyjną oraz mieszczący kaplicę. Domy te w późniejszych latach były gruntownie przebudowane i zmodernizowane.

W Polsce Domy Fundacji podlegają Ministerstwu Zdrowia i Opieki Społecznej, a finansowanie leczenia chorych odbywa się według ogólnie obowiązujących zasad. Fundacja finansowała niektóre remonty i przebudowy oraz pomagała w wyposażeniu obiektów (łóżka, meble, pościel, różny sprzęt). Przedstawicielem Fundacji w Polsce przez wiele lat był pan Tadeusz Walkowski z Warszawy, były więzień obozów koncentracyjnych. Obecnie pracą Fundacji kieruje Zarząd z prezesem Janem Henrikiem Ambergiem.

Pawilon Fundacji Sue Ryder w Szpitalu Morskim im. PCK w Gdyni-Redłowie został wybudowany w 1964 r. Początkowo Oddział miał 40 łóżek, a leczenie obejmowało rentgenoterapię konwencjonalną i leczenie objawowe stanów terminalnych. Na ścianie tego pawilonu jest tablica z napisem w języku angielskim i polskim – „Domy Fundacji Sue Ryder dla chorych i ofiar nazizmu. Domy te dali przyjaciele z Anglii w podziwie i wdzięczności dla wszystkich, którzy okazali odwagę tak wielką, którzy cierpieli i umierali w Polsce podczas okupacji niemieckiej”.

W latach następnych (1975 r.) Oddział został rozbudowany. Wybudowano drugi pawilon oraz salę zabiegową i oba pawilony połączono ze sobą. Liczba łóżek powiększyła się do 61, a następnie do 81. Utworzono 4 łóżkowy pododdział chemioterapii dziennej.

Sukcesywnie powiększało się wyposażenie Oddziału i wprowadzano nowe metody leczenia. W 1977 r. uzyskano dwa curietrony, które w 1991 roku zastąpiono podwójnym selektronem. W 1985 r. Oddział został wyposażony w przyspieszacz Neptun 10p, a w 1995 r. w drugi przyspieszacz firmy Siemens. Oddział wyposażono również w aparaturę uzupełniającą: symulator, dawkomierze, ciemnię automatyczną, komputery, wyposażenie gabinetu do chemioterapii.

Oddział był wielokrotnie wizytowany przez Lady Ryder, która widząc wzrastające potrzeby w leczeniu chorych na nowotwory oraz możliwości realizacji rozbudowy Oddziału, zdecydowała o wybudowaniu nowego, trzykondygnacyjnego kompleksu onkologicznego na 108 łóżek według nowoczesnych założeń konstrukcyjnych i spełniających wymogi dla budownictwa szpitalnego w Polsce.

Fundamenty zaczęto budować jesienią 1990 r., a wmurowanie kamienia węgielnego odbyło się 6 grudnia 1990 r.

Ryc. 3. Sue Ryder przed nowym budynkiem Oddziału Onkologii w Gdyni-Redłowie w towarzystwie autorki artykułu (1996 r.)

Założenia projektowe opracowali architekci angielscy: Alina i Noel Moffet, a ostateczny projekt powstał we współpracy z Wojskowym Biurem Projektów Budowlanych w Gdyni. Wykonawcą była firma Allcon z Gdyni. Budynek został oddany do użytkowania 16 czerwca 1994 r. Uzyskał nagrodę w konkursie „Budowa Roku 1994”.

W następnych latach prowadzono prace wykończeniowe kaplicy będącej częścią kompleksu onkologicznego. Uroczystej konsekracji z udziałem Lady Ryder dokonał abp. Tadeusz Gołowski, Metropolita Gdański, w dniu 16 czerwca 1997 r.

Moje kontakty z Lady Ryder datują się od 1975 r., kiedy objęłam stanowisko ordynatora Oddziału Radioterapii w Szpitalu w Gdyni-Redłowie. Od tego czasu Lady Ryder wielokrotnie wizytowała Oddział i każda z tych wizyt była dużym wydarzeniem. Wizyty te trwały zwykle 2-3 dni, a główną ich część stanowiły rozmowy z każdym chorym w Oddziale. Interesował Ją nie tylko rodzaj i zaawansowanie choroby oraz samopoczucie chorych, ale także ich stan rodzinny i przeszłość.

Szczególnie interesowali Ją pacjenci najmłodszy i najstarsi oraz ci spośród nich, którzy doznali prześladowań w obozach koncentracyjnych. Odnosiła informacje o chorych i o personelu Oddziału w grubym, dużym zeszytce. Po rozmowie z chorym Sue Ryder pozostawiała przy nim drobniaki przywiezione z Anglii np. kawę, herbatę, kompoty w puszkach, mydła toaletowe, rajstopy dla kobiet, a skarpetki dla mężczyzn.

Interesowała się również możliwościami leczenia i starała się pomóc w poprawie wyposażenia Oddziału w sprzęt i aparaturę. Prowadziła także rozmowy z dyrekcją szpitala oraz wojewodami.

Wizyty Lady Ryder były ciekawe także z tego względu, że przyjeżdżała Ona samochodem furgonetką, będąc kierowcą. Towarzyszyła Jej zawsze jedna osoba pracująca w Fundacji na zasadzie wolontariatu. Samochód oznakowany był logo Fundacji, które stanowi gałązka rozmarynu.

Lady Ryder była osobą bardzo skromną zarówno w ubiorze, jak i wymaganiach bytowych (mieszkanie, żywienie). Bardzo dbała o racjonalne wydawanie pieniędzy Fundacji, nie korzystała z hoteli i zamieszkiwała u przyjaciół, a przez ostatnie dziesięć lat u nas w domu. Wstawała bardzo wcześnie, porządkowała notatki z poprzedniego dnia i przygotowywała szczegółowy plan pracy na bieżący dzień. Pomiedzy wizytami utrzymywałam z Lady Ryder stały kontakt korespondencyjnie.

Szczególnym wydarzeniem był Międzynarodowy Tydzień Rodziny, zorganizowany przez Fundację w Rzymie w 1984 r. Odbył się on z okazji 25 rocznicy ślubu Sue Ryder i Leonarda Cheshire. Do Rzymu przybyło kilkaset osób – pensjonariuszy i personelu Domów z 25 krajów Europy, Azji, Afryki i Ameryki Południowej. W uroczystości tej brało udział ponad 300 osób z Polski, które przybyły do Rzymu specjalnym pociągiem. W Austrii uczestnicy tej wycieczki byli witani przez przedstawicieli Czerwonego Krzyża, którzy zaopatrzyli ich w posiłek. W Rzymie autokary były eskortowane przez karabinierów. Uczestnicy Tygodnia Rodziny zostali przyjęci przez Ojca Świętego Jana Pawła II. W Bazylice św. Piotra państwo Cheshire

odnowili swoją małżeńską przysięgę. W czasie siedmiodniowego pobytu uczestnicy Tygodnia odbyli wycieczkę do Asyżu i na Monte Cassino. Odbyła się także uroczysta kolacja, w czasie której uczestnicy z różnych krajów przedstawiali narodowe tańce i pieśni. Na pamiątkę tego spotkania każdy z uczestników otrzymał obrazek przedstawiający zespół Bazyliki św. Piotra z autografami Sue Ryder i Leonarda Cheshire.

Warto również wspomnieć o kilkusetstronicowej autobiografii Lady Ryder pt. *Child of my love*. Książka ta, wydana została w roku 1986, a na jej okładce jest reprodukcja obrazu częstochowskiej Czarnej Madonny. Poprzednia książka, również autobiograficzna, pt. *Jutro należy do nich* została wydana przez PAX w 1978 r. Sue Ryder otrzymała za nią literacką nagrodę im. Włodzimierza Pietrzaka.

Dr med. Eugenia Jordan